



LIETUVOS RESPUBLIKOS FINANSŲ MINISTERIJA

Lietuvos Respublikos Vyriausybei

2023- Nr.

Susipažinti:

Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijai

Lietuvos antstolių rūmams

DĖL ĮSTATYMŲ PROJEKTŲ (REFORMA „VIENAS LANGELIS PRIEVOLĖMS VALSTYBEI“)

Lietuvos Respublikos finansų ministerija pakartotinai teikia Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymo Nr. IX-2112 1, 2, 14, 26, 86, 88, 93, 105, 106, 110 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – MAĮ projektas), Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 646, 650 straipsnių pakeitimo ir Kodekso papildymo 583¹ straipsniu įstatymo projektą (toliau – CPK projektas), Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso 6, 100 straipsnių pakeitimo ir 7, 8 straipsnių pripažinimo netekusiais galios įstatymo projektą (toliau – BVK projektas), Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekso 163, 307, 342 ir 352 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – BPK projektas), Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso 672 ir 676 straipsnių pakeitimo įstatymo projektą (toliau – ANK projektas) (toliau kartu – Įstatymų projektai).

Įstatymų projektai parengti siekiant įgyvendinti Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“, patvirtinto 2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimu dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano įvertinimo patvirtinimo, 6 komponento „Veiksmingas viešasis sektorius ir prielaidos atsitiesti po pandemijos“ reformą „Vienas langelis prievolėms valstybei sumokėti“ (toliau – Reforma). Taip pat Lietuvos Respublikos mokesčių administravimo įstatymas (toliau – MAĮ) keičiamas atsižvelgiant į nustatytas aktualias teorinio ir praktinio pobūdžio problemas mokesčių administravimo srityje ir siekiant šias problemas spręsti.

I. Sprendžiama problema	<p>1. Decentralizuotas nemokestinių prievolių valstybei administravimas.</p> <p>Šiuo metu baudas už administracinius nusižengimus (toliau – AN baudos) į apskaitą traukia ir jų išieškojimą organizuoja Valstybinė mokesčių inspekcija (toliau – VMI) pagal MAĮ ir Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK) nuostatas, o kitos nemokestinės prievolės (ekonominės pinigines sankcijos, baudos už nusikalstamas veikas, procesinės baudos, teismo priteistos sumos, žyminis mokestis ir kitos bylinėjimosi išlaidos) administruojamos įvairiai: kai kurios prievolės paskyrusius institucijas pačios perduoda išieškojimo vykdymą antstoliams, kai kurios siunčia vykdomuosius dokumentus VMI, o VMI perduoda išieškojimą antstoliams CPK nustatyta tvarka. Poreikis keisti tokią sistemą kyla dėl šių priežasčių:</p> <ul style="list-style-type: none">• Nėra išsamios duomenų apie tai, kiek asmenų ir kiek yra skolingi
-------------------------	--

valstybei, bazės.

- Neracionaliai naudojami instituciniai ištekliai: kelios institucijos atlieka tas pačias funkcijas, kurios visoms institucijoms (išskyrus VMI) yra nebūdingos.

- Dėl funkcijų išskaidymo tarp skirtingų institucijų nėra galimybių atitinkamus procesus unifikuoti ir skaitmenizuoti (administracinė ir finansinė našta valstybei).

- Skirtingi prievolių valstybei vykdymo procesai didina administracinę naštą šių prievolių vykdytojams.

2. Nepagrįstai brangus nemokestinių nepriemokų išieškojimo iš sąskaitų procesas.

VMI administruojamoms mokestinėms ir nemokestinėms nepriemokoms (šiuo metu – AN baudoms) taikomos skirtingos išieškojimo tvarkos. VMI turi teisę kredito, mokėjimo ir (ar) elektroninių pinigų įstaigai duoti nurodymą nurašyti mokestinės nepriemokos sumas iš asmens sąskaitų, antstoliui perduodama tik šių nepriemokų išieškojimą iš turto, o išieškoti AN baudų iš sąskaitų neturi teisės ir jų išieškojimą perduoda antstoliams. Kitas nemokestines nepriemokas šiuo metu išieško antstoliai (tiek iš sąskaitų, tiek iš turto). Poreikis keisti tokią sistemą kyla dėl šių priežasčių:

- VMI būtina palaikyti 2 paralelinius procesus, kas valstybei sukelia papildomą finansinę ir administracinę naštą.

- Neracionaliai naudojami žmogiškieji ištekliai išieškojimo iš sąskaitų procese. Iš VMI ir antstolių pateiktų vertinimų matyti, kad VMI papildomoms funkcijoms dėl nemokestinių nepriemokų administravimo perėmimo, įskaitant visų nemokestinių prievolių išieškojimo iš sąskaitų vykdymą, papildomai reikėtų tik 20 darbo vietų, kurioms pakaktų vidinių VMI resursų, perskirsčius funkcijas dėl optimizuotų ir skaitmenizuotų procesų, o antstolių sistemoje nemokestinių nepriemokų valstybei išieškojimu iš sąskaitų užsiima 175 darbuotojai (pagal antstolių pateiktą informaciją, tiek turėtų būti atleista darbuotojų, jeigu jie nebevykdytų nemokestinių nepriemokų išieškojimo iš sąskaitų).

- Antstolių atliekamas išieškojimo iš sąskaitų procesas kainuoja brangiau negu VMI. VMI vykdant skolos išieškojimą iš sąskaitos skolininkui priskaičiuojamas Piniginių lėšų apribojimų informacinės sistemos (PLAIS) administravimo mokestis (šiuo metu – 2 eurai), VMI išieškojimo iš sąskaitų savikaina (vienoje byloje) yra 0,44 euro. Antstolio vykdomo išieškojimo išlaidos gali iki 10 kartų viršyti pačią skolą (skolos administravimo išlaidos būna nuo 12 eurų (atlygis antstoliui – 8 eurai) iki 220 eurų (atlygis antstoliui – 4 procentai išieškotos sumos). Nors tikslų duomenų apie antstolių vykdomo išieškojimo savikainą nėra, ji yra akivaizdžiai didesnė negu VMI.

- Neatsižvelgiant į tai, kad visos šios nepriemokos turi būti sumokamos valstybei, valstybės skolininkai patiria skirtingų finansinių pasekmių vien dėl to, kad tą patį veiksma, t. y. išieškojimą iš sąskaitų, atlieka skirtingi subjektai.

- Nors antstoliams vykdant išieškojimą skolininkas privalo padengti išieškojimo išlaidas, ši aplinkybė neturėtų būti pakankamas pagrindas valstybėje turėti nepagrįstai brangų išieškojimo iš sąskaitų procesą.

3. Nepagrįstai didelės neperspektyvių vykdomųjų bylų administravimo išlaidos.

Šiuo metu įstatymuose nenustatyta išimčių ir taisyklių, kuriomis remdamasi VMI galėtų neperduoti antstoliams išieškoti neperspektyvių bylų (pavyzdžiui, kai akivaizdu, kad skola nebus išieškota, nes skolininkas yra

	<p>nemokus, neturi turto ir pajamų). Poreikis keisti tokią sistemą kyla dėl šių priežasčių:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išieškotojas patiria netikslingų skolos administravimo išlaidų (išieškojimo vykdymo perdavimas antstoliui, vykdymo priežiūra, grąžinimas iš antstolio). • Antstoliai patiria netikslingų skolos administravimo išlaidų, kurias galiausiai turi apmokėti kiti skolininkai, iš kurių skolos yra išieškomos. <p>4. Atskirų mokesčių administravimo procedūrų (nepriemokos atidėjimo, perėmimo) reglamentavimo trūkumai.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įstatymuose neregamentuota mokestinės nepriemokos sumokėjimo termino atidėjimo tvarka ir maksimalūs nepriemokos išdėstymo terminai. • Nustatytas perteklinis reikalavimas mokestinės nepriemokos sumokėjimo termino atidėjimo ir išdėstymo bei mokestinės nepriemokos perėmimo procedūras tvirtinti finansų ministrui.
II. Siūlomos priemonės	<p>1. Iš decentralizuoto nemokestinių prievolių valstybei administravimo pereiti prie vieno langelio principo, pavedant šias prievoles administruoti VMI.</p> <p>Pagal Reformą numatyta nuo 2026 m. liepos 1 d. perduoti VMI ekonominių piniginių sankcijų, baudų už nusikalstamas veikas, procesinių baudų, teismo priteistų sumų valstybės naudai administravimo procesą. VMI naujai perimamoms nemokestinėms prievolėms bus taikomos panašios procedūros, kurias dabar VMI taiko administruodama AN baudas ir mokesčius. VMI atliks šių prievolių apskaitą:</p> <ul style="list-style-type: none"> • skolos įskaitymą iš mokesčių permokos, • išieškojimą iš sąskaitų, • skolų išieškojimo iš turto perdavimą antstoliams, • skolų pripažinimą beviltiškomis ir jų nurašymą. <p>Tam tikros išlygos nustatomos baudoms už nusikalstamas veikas ir Lietuvos Respublikos konkurencijos tarybos skiriamoms ekonominėms piniginėms sankcijoms dėl jų specifikos.</p> <p>2. Suteikti teisę VMI išieškoti iš sąskaitų visas nemokestines nepriemokas (tarp jų ir šiuo metu VMI administruojamų AN baudų nepriemokas) ir suvienodinti mokestinių ir nemokestinių nepriemokų išieškojimo procesus.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Nustatoma, kad VMI 6 mėnesius vykdo mokestinių ir nemokestinių nepriemokų išieškojimą iš sąskaitų. • Per 6 mėnesius nepavykus išieškoti skolos iš sąskaitų, sprendimas dėl priverstinio išieškojimo iš asmens turto perduodamas antstoliams. • Išieškojimas perduodamas antstoliams anksčiau nei po 6 mėnesių, jeigu skolininkas neturi sąskaitų, bet turi turto ar pajamų, iš kurių gali būti vykdomas išieškojimas. <p>3. Sudaryti prielaidas neperduoti neperspektyvių vykdomųjų bylų antstoliams šiais atvejais:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kai mokesčių administratorius iš antstolių gauna informacijos apie asmens negalimumą sumokėti skolų; • kai mokesčių administratorius neturi informacijos, kad asmuo turi turto ar pajamų, iš kurių gali būti vykdomas išieškojimas. <p>4. Tobulinti mokestinės nepriemokos atidėjimo ir išdėstymo bei perėmimo reglamentavimą.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Įstatyme aiškiai nustatyti mokestinės nepriemokos sumokėjimo termino atidėjimo ir išdėstymo terminus, t. y., kad VMI mokestinę nepriemoką

	<p>gali atidėti iki vieno metų ir (arba) išdėstyti ne daugiau kaip 5 metams.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsisakyti perteklinio reikalavimo, kad mokestinės nepriemokos sumokėjimo termino atidėjimo ir išdėstymo bei mokestinės nepriemokos perėmimo tvarkas nustato finansų ministras, ir tai pavesti centriniam mokesčių administratoriui.
III. Priemonių kaštai	Projektų įgyvendinimas ir VMI bei kitų institucijų informacinių sistemų modifikavimas, sąsajų kūrimas bus finansuojamas Europos Sąjungos fondų ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės lėšomis.
IV. Nauda visuomenei	<p>Įgyvendinant Reformą numatoma efektyvinti prievolių valstybei administravimą, išvengiant funkcijų dubliavimo ir veiklą organizuojant vieno langelio principu, pavedant jį vykdyti vienam administratoriui – VMI, taip pat sudaryti sąlygas administravimo procesą skaitmenizuoti ir unifikuoti.</p> <p>Reformos įgyvendinimo nauda:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sukurtas skaitmenizuotas ir unifikuotas nemokestinių prievolių administravimo procesas (įgyvendinus Reformą, didžioji dalis asmenų prievolių valstybei bus žinomos valstybei, jos bus vienoje informacinėje sistemoje ir bus administruojamos iš esmės vienodai (su tam tikra skirtingų mokestinių prievolių prigimties sąlygota specifika), asmenų skolas valstybei administruos viena valstybinė institucija (VMI), tokiu būdu ir valstybės priverstinio išieškojimo kompetencijos bus sutelktos vienoje institucijoje). • Skolininkas bus skatinamas savanoriškai sumokėti nemokestines prievoles valstybei, nes dėl naujų administruojamų prievolių asmenims bus sukurtos ar modifikuotos VMI teikiamos paslaugos (pranešimai, priminimai apie skolą, galimybė susimokėti, įskaityti iš mokesčių permokos, grąžinti permokėtas sumas). • Kai VMI vykdys išieškojimą iš sąskaitų, sumažės skolininkų finansinė našta, nes asmenims nebereikės mokėti už antstolių paslaugas. • Pagerės ne tik įmokų administravimo efektyvumas, bet ir mažesnė nemokestinių prievolių dalis liks nesumokėta, tai leis papildyti valstybės biudžetą ir didinti laiku nesumokėtų įmokų išieškojimo efektyvumą.

Išsamesnė informacija apie Įstatymų projektų tikslus, uždavinius, siūlomas naujas teisinio reguliavimo nuostatas ir jų laukiamus rezultatus pateikta Įstatymų projektų aiškinamajame rašte ir jo prieduose, taip pat numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymoje.

Įstatymų projektai (TAIS Nr. 23-20(2); Nr. 23-21(2); Nr. 23-23(2); Nr. 23-24(2); Nr. 23-25(2); Nr. 23-26(2)) kartu su Finansų ministerijos 2023 m. kovo 23 d. raštu Nr. 6K-23/1740 buvo pateikti Vyriausybei ir grąžinti tobulinti (t. y. įvertinti Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2023 m. balandžio 3 d. išvadoje Nr. NV-748 pateiktas pastabas, Lietuvos antstolių rūmų pastabas ir papildomai suderinti Įstatymų projektus darbo tvarka su institucijomis, prireikus surengti susitikimą pastaboms įvertinti).

Įstatymų projektai buvo patikslinti pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės pastabas, darbo tvarka suderinti beveik su visomis institucijomis, teikusiomis pastabų ir pasiūlymų. Esminiai Įstatymų projektų patikslinimai (palyginti su pirmą kartą Vyriausybei pateiktu Įstatymų projektų variantu): MAĮ projekte aiškiau sureguliuota ir maksimaliai suvienodinta mokestinių ir nemokestinių nepriemokų išieškojimo tvarka, atsisakyta VMI teisės taikyti hipoteką nemokestinėms nepriemokoms, CPK projekte patikslinama, kad informaciją apie vykdomojo dokumento duomenis VMI gaus per Lietuvos teismų informacinę sistemą (LITEKO).

Taip pat pažymėtina, kad 2023 m. balandžio 25 d. Finansų ministerija organizavo Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos, Lietuvos antstolių rūmų, Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos pasitarimą. Teisingumo ministerija ir Lietuvos antstolių rūmai pateikė papildomą informaciją, kuri, šių institucijų nuomone, turėtų būti įtraukta į Įstatymų projektų numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo pažymą. Įvertinus pateiktą informaciją pažyma buvo atitinkamai papildyta.

Institucijų pastabos, į kurias neatsižvelgta, įvertintos derinimo pažymoje.

Įstatymų projektai neprieštarauja Aštuonioliktosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos, Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių, Europos Sąjungos teisės aktų ir Lietuvos Respublikos įstatymų nuostatomis.

Įstatymų projektai paskelbti Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarijos teisės aktų informacinės sistemos (TAIS) Projektų registravimo posistemėje.

Įstatymų projektus rengė Finansų ministerijos Mokesčių politikos departamento (direktorė Jūratė Laurikėnaitė) Mokesčių ir muitų administravimo skyriaus (vedėja Ramunė Fabijonavičiūtė) vyriausioji specialistė Olga Mikulskienė (tel. (8 5) 239 02 25), patarėjas Egidijus Vizgirda (tel. (8 5) 239 02 28) kartu su Valstybinės mokesčių inspekcijos prie Finansų ministerijos specialistais.

PRIDEDAMA:

1. MAĮ projektas ir jo lyginamasis variantas, 13 lapų.
2. CPK projektas ir jo lyginamasis variantas, 3 lapai.
3. BVK projektas ir jo lyginamasis variantas, 4 lapai.
4. BPK projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
5. ANK projektas ir jo lyginamasis variantas, 2 lapai.
6. Nutarimo dėl Įstatymų projektų teikimo Lietuvos Respublikos Seimui projektas, 1 lapas.
7. Įstatymų projektų aiškinamasis raštas, 15 lapų.
8. Poveikio vertinimo pažyma, 7 lapai.
9. Derinimo pažyma, 5 lapai.
10. Lietuvos antstolių rūmų 2023 m. gegužės 9 d. raštas Nr. S-1183-1152, 11 lapų.
11. Lietuvos antstolių rūmų 2023 m. birželio 20 d. raštas Nr. S-1591, 11 lapų.
12. Teisingumo ministerijos 2023 m. liepos 27 d. raštas Nr. (1.16E)7R, 3 lapai.
13. Specialiųjų tyrimų tarnybos antikorupcinio vertinimo išvados įgyvendinimo pažyma, 6 lapai.
14. Lietuvos kreditų valdymo įmonių asociacijos 2023 m. kovo 14 d. raštas, 3 lapai.
15. Lietuvos verslo konfederacijos 2023 m. sausio 27 d. raštas Nr. 23-016VK, 3 lapai.
16. Lietuvos advokatūros 2023 m. birželio 19 d. raštas Nr. 238, 2 lapai.

Finansų ministrė

Gintarė Skaistė

Olga Mikulskienė, tel. (8 5) 239 0225, el. p. olga.mikulskiene@finmin.lt

Ramunė Fabijonavičiūtė, tel. (8 5) 219 9314, el. p. ramune.fabijonaviciute@finmin.lt